

BSM 313 NESNELERİN İNTERNETİ VE UYGULAMALARI

(Internet of Things (IoT) and Applications)

NESNELERİN İNTERNETİ UYGULAMALARI GELİŞTİRMEK İÇİN AÇIK KAYNAKLI GÖMÜLÜ SİSTEM Arduino – NodeMCU

Prof. Dr. Cüneyt BAYILMIŞ

Arduino Açık Kaynaklı Platform

- Arduino, donanım ve yazılımın kolay kullanımına imkan tanıyan açık kaynaklı bir platformdur.
- Öne çıkan özellikleri:
 - Açık kaynaklı bir platform olup, Windows, Linux, MAC gibi farklı platformlarda çalışır.
 - Birçok sensör vb. ek donanım ile uyumluluk ve çalışabilirlik desteğine sahiptir.
 - Farklı protokol ve donanımların kolay kullanımına yönelik zengin kütüphane desteği sunar.
 - Performans ve maliyet açısından uygundur.
 - Yaygın kullanıcı sayısı nedeniyle geliştirme süreçlerinde topluluk desteğine sahiptir.
- ☐ Farklı ihtiyaçlara yönelik geliştirilmiş, mikrodenetleyici, port (pin) sayısı, boyut, çalışma gerilimi gibi farklı özelliklere sahip birçok Arduino çeşidi bulunmaktadır.
 - Arduino Uno (Başlangıç seviyesi için önerilen, en temel ve bilinen türüdür)
 - Arduino Mega (Port sayısı fazladır)
 - Arduino Nano
 - Arduino Lilypad
- Arduino donanımları çoğunlukla Atmel AVR mikrodenetleyicilerini kullanmaktadır.
- □ loT uygulamaları geliştirmek amacıyla ağ ve internet bağlantıları için ESP8266 WiFi modül gibi eklentilere sahip, Arduino temelli NodeMCU, WeMOS gibi donanımlarda mevcuttur.

www.arduino.cc adresinden ayrıntılı bilgiye ulaşabilir ve ücretsiz olarak işletim sisteminize uygun IDE indirebilirsiniz.

Arduino Çeşitleri

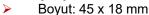
Uno

- Mikrodenetleyici: Atmega328
- Bellek: 32K Flash, 2K SRAM, 1K EEPROM
- Calışma gerilimi 5v
- Giriş/Çıkış Pin Sayısı: 20 (14 Dijital, 6 Analog)
- Çalışma Frekansı: 16 MHz
- Boyut: 68,6 x 53,4 mm

Nano

- Mikrodenetleyici: Atmega328
- Bellek: 32K Flash, 2K SRAM, 1K EEPROM
- Çalışma gerilimi 5v
- Giriş/Çıkış Pin Sayısı: 22 (14 Dijital, 8 Analog)
- Çalışma Frekansı: 16 MHz

Projeleriniz için kart seçiminde nelere dikkat etmelisiniz!

Mega

- Mikrodenetleyici: Atmega2560
- Bellek: 256K Flash, 8K SRAM, 4K EEPROM
- Çalışma gerilimi 5v
- Giriş/Çıkış Pin Sayısı: 70 (54 Dijital, 16 Analog)
- Çalışma Frekansı: 16 MHz
- Boyut: 101,6 x 53,4 mm

NodeMCU

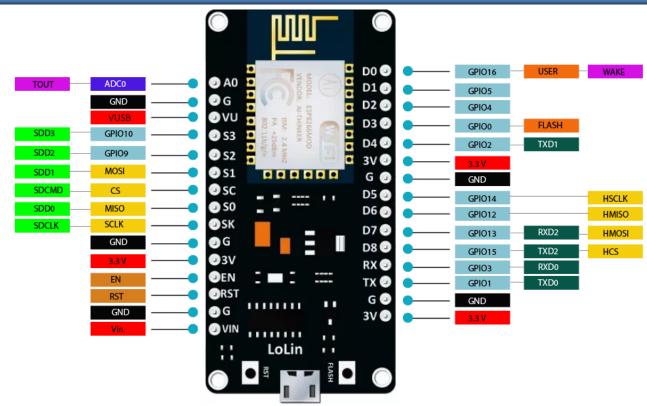
- ESP8266 Wi-Fi modülü üzerine kurgulanmış, Lua script kullanan açık kaynaklı yerleşik yazılım ve geliştirme kitidir.
- Boyut: 48 x 24 mm

ESP8266 WiFi Modülüne Sahip NodeMCU

CPU (ESP8266) 32 bit	80MHz (varsayılan) veya 160MHz
Bellek	32K RAM, 512K Flash
Wireless Standart	802.11 b/g/n
Haberleşme Protokol	SPI, I2C, UART
TCP/IP Protokol Yığını	Var

Güç	3.3 VDC
Geçerli Akım Tüketimi	10 uA – 170 mA
GPIO	16 Pin (PWM pin desteği)
Analog Pin	1 adet A0 (10 bit ADC)

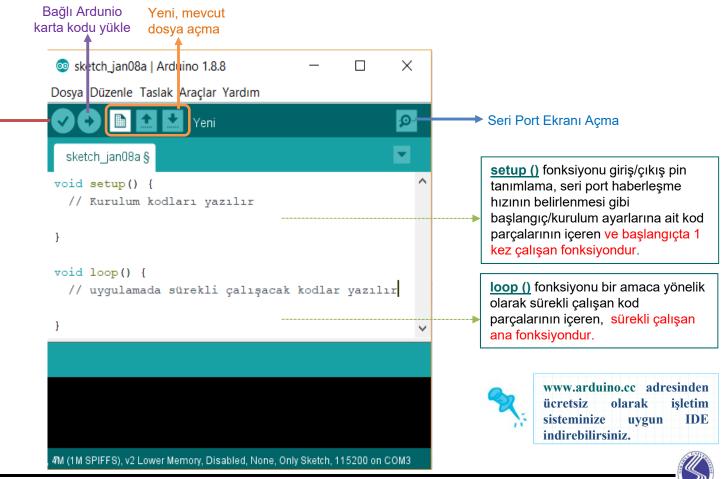

Arduino IDE Ortami

- Arduino geliştirme ortamı (IDE), Arduino bootloader (Optiboot), Arduino kütüphaneleri, AVRDude (Arduino üzerindeki mikrodenetleyici programlayan yazılım) ve derleyiciden (AVR-GCC) oluşur.
- Farklı işletim sistemlerinde çalışabilir. Programlama için C dili kullanılır. Geniş kütüphane desteğine sahiptir.
- Arduino IDE dışında Eclipse AVR, Arduino for Visual Studio gibi farklı editörler ile de program geliştirilebilir.

Derle

Dosya menüsünde; yeni dosya

oluşturma, açma, kaydetme

gerçekleştirilir.

gerçekleştirilir.

gibi işlemleri içerir.

Araçlar menüsü; kodun

Düzenle menüsünde;

gibi temel dosyalama işlemleri

kopyalama, yapıştırma gibi kod bloğu üzerideki temel işlemler

> Taslak menüsü: kodu derleme.

yükleme, kütüphane ekleme

yükleneceği Arduino kart türü

ve bağlı olunan sanal seri port

seçimi gibi işlemleri içerir.

NodeMCU Programlama İçin Arduino Komutlar Genel Bakış

- ☐ C programlama diline ait karar, döngü vb. tüm yapıları kullanabilirsiniz.
- Ayrıca, aşağıda da belirtilen Arduino'ya özgü bir takım tanımlamalar ve yapılarda mevcuttur.
- ☐ Seri İletişim Komutları:
 - Serial.begin (9600); //setup fonksiyonu içerisinde seri iletişim baud hızını ayarlar 1200, 2400, 9600, 14400...
 - Serial.print ("merhaba"); // seri port ekranına yazmak (seri porttan üzerinden göndermek) için
 - Serial.println ("merhaba"); // seri port ekranına merhaba yaz ve bir alt satıra geç
 - Serial.end (); // seri iletişim sonlandırır
 - Serial.available (); // seri porttan okunacak veri olup olmadığının kontrolü
 - Serial.read (); // seri porttan veri okuma
 - Arduino Mega gibi birden fazla seri port desteği olan kartlarda seri portlar sırasıyla Serial, Serial1, Serial2 şeklinde tanımlanır.
- ☐ Gecikme fonksiyonu:
 - delay (sure değeri); // mili saniye cinsinden gecikme oluşturur.
 - delay (100); // 100 ms

NodeMCU Programlama İçin Arduino Komutlar Genel Bakış

- ☐ Dijital Pin Giriş/Çıkış olarak ayarlanması:
 - pinMode (pin no, OUTPUT); // setup fonksiyonu içerisinde ilgili pin çıkış olarak ayarlandı (örneğin LED bağlı)
 - pinMode (10, INPUT); // setup fonksiyonu içerisinde 10 nolu pin giriş olarak ayarlandı (örneğin buton bağlı)
- Dijital Pin değer okuma ve yazma:
 - deger = digitalRead (pin); // İlgili dijital pindeki değeri oku ve deger değişkenine aktar
 - digitalWrite (pin no, HIGH); // İlgili pin lojik 1 olarak ayarlandı (örneğin LED'in anodu bağlı ise yandı)
 - digitalWrite (10, LOW); // 10 nolu pin lojik 0 olarak ayarlandı (örneğin LED'in anodu bağlı ise söndü)
- Analog Pin değer okuma ve yazma:
 - deger = analogRead (pin); // İlgili analog pindeki değeri oku ve deger değişkenine aktar (A0 analog pin 0)
 - analogWrite (pin, deger); // İlgili analog pin'e deger değişkenindeki değer aktarılır

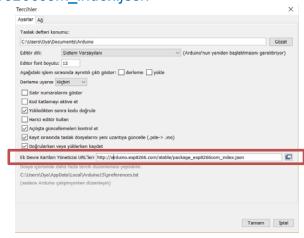

NodeMCU ile Uygulama Geliştirmek

- ESP8266 Wi-Fi sahip NodeMCU vb. kartların Arduino IDE ortamında tanımlanması
- Dosya > Tercihler sekmesindeki ekranda "Ek Devre Kartları Yöneticisi URLleri" kutusuna aşağıda verilen linki ekleyiniz. http://arduino.esp8266.com/stable/package_esp8266com_index.json

ESP8266 kütüphanelerini eklemek için Ardunio IDE'de **Araçlar > Kart > Kart Yöneticisi** ekranından ESP8266 aratıp, kurunuz.

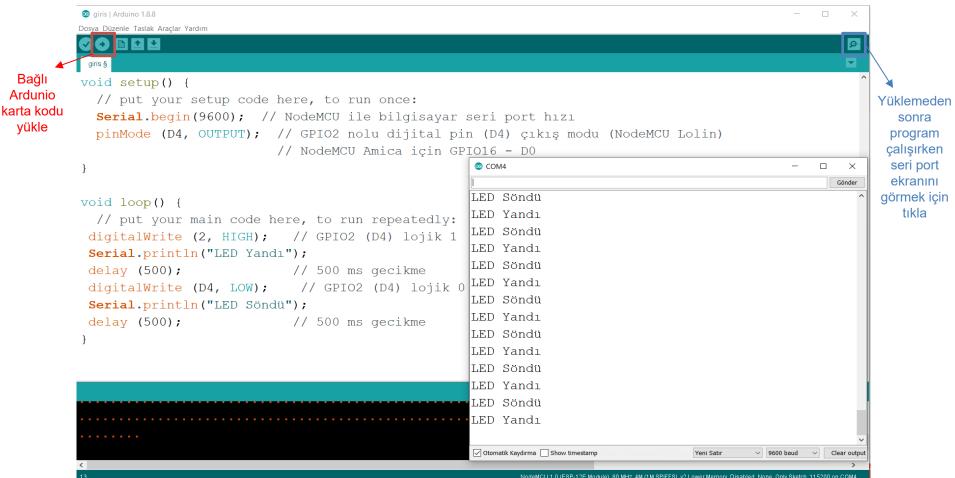
Kurulum sonrasında Araçlar > Kart > NodeMCU 1.0 (ESP-12E Module) seçeneğini olarak kartınızı işaretlemeli ve Araçlar > Port seçeneğinden sanal COM portunuzu seçmelisiniz.

NodeMCU ile Uygulama Geliştirmek

- Arduino IDE ortamında Dosya > Yeni sekmesinden kod yazım sayfası açınız.
- □ Blink uygulaması (ESP8266 modülü üzerindeki mavi LED'in GPIO 2 (D4) !!! farklı kartlarda pin numarası değişebilir)

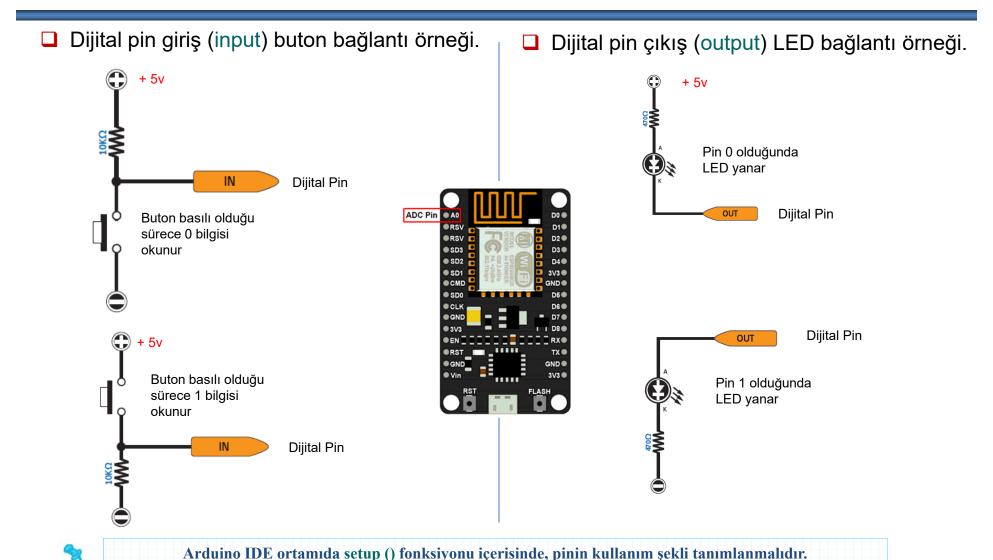

☐ Karta yükleme işlemi tamamlandıktan sonra, yüklenen kodu çalıştırmak için kart üzerindeki Reset (RST) tuşuna basınız.

NodeMcu Dijital Pin Giriş/Çıkış

Giris pini pinMode (pin no, INPUT);

Arduino Uygulama 2: Buton ile LED Kontrolü

Buton basılı olduğu sürece (push buton) LED'i yakan uygulama

Devre Bağlantı Şeması

• Push butonlarda sıçrama (bouncing) olarak adlandırılan basılı olduğu sürece birden fazla işlem yapma durumu yazılımsal olarak nasıl düzeltilebilir.

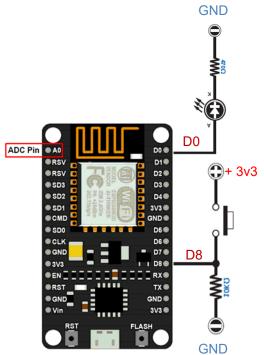

2 Devredeki butonun, switch buton olarak çalışması için kod üzerinde gerekli düzenlemeleri yapınız.

Arduino Uygulama 3: Toggle Led Kontrolü

□ D8 ucuna bağlı butona her basıldığında, D0 ucundaki LED durum değiştirecek.

Devre Bağlantı Şeması

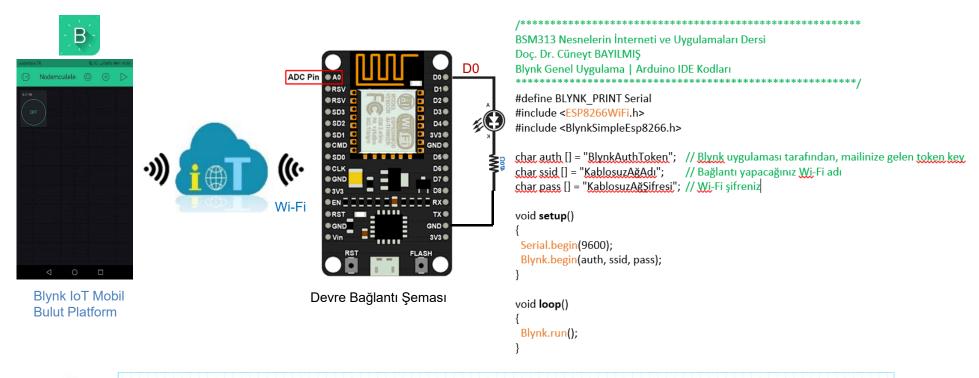
```
boolean oncekiDurum= LOW;
boolean sonDurum= LOW;
boolean ledDurum = LOW;
void setup() {
    pinMode (D0, OUTPUT); // LED'in bağlı olduğu dijital pin çıkış modu (GPIO16 - D0)
    pinMode (D8, INPUT); // Buton'un bağlı olduğu dijital pin giriş modu (GPIO15 - D8)
    digitalWrite (D0, LOW); // Başlangıçta LED sönük durumda
}
void loop() {
    sonDurum = digitalRead(D8);
    if (oncekiDurum != sonDurum ) {
        if (sonDurum == HIGH) {
            ledDurum = digitalRead(D0);
            ledDurum = !ledDurum;
            digitalWrite(D0,ledDurum);
        }
        oncekiDurum = sonDurum;
}
```


IoT Uygulama 1: Blynk IoT Mobil Bulut Platformu ile Led Kontrolü

- NodeMcu IoT cihazına bağlı bir LED'in Blynk mobil IoT Bulut Platformu aracılığı ile AÇ/KAPAT kontrol işlemi gerçekleştirilecektir.
- Blynk (blynk.io) donanım bilgisi ihtiyacı olmadan, mobil uygulama aracılığıyla internet üzerinden cihaz kontrolüne izin veren bir loT bulut platformudur.
- Player Store'dan Blynk Uygulaması indirilmeli ve Arduino IDE ortamı için blynk kütüphanesi kurulmalıdır.

Blynk mobil IoT bulut platformunun kurulumu, kullanımı ve uygulamanın ayrıntılı aşamaları için Blynk Led Kontrol Uygulama Föyünü inceleyiniz.

NodeMCU Dijital Pin PWM Desteği

- □ NodeMCU, dijital pinleri/uçları (D0 Hariç) Darbe Genişlik Modülasyon (Pulse Width Modulation, PWM) özelliği sunar.
- ☐ PWM, sabit dalga frekansında, darbe genişliğinin (periyot içerisinde 1 olma süresinin) değiştirildiği bir tekniktir.
- ☐ Haberleşme alanında kullanılan bir teknik olmasına karşın, uygulamalarda LED parlaklığı (dimmer), DC Motor hız kontrol gibi işlemlerde yaygın olarak kullanılır.
- ☐ Bir darbe periyodu, lojik 1 ve lojik 0 kısımlarından oluşur. Lojik 1 olma süresi görev saykılı (duty cycle) olarak adlandırılır.

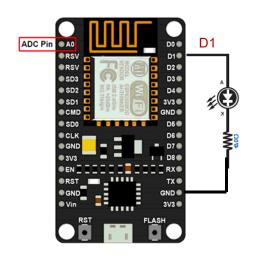

- ☐ Diğer bir değişle, dijital uçlar üzerinden analog işlem yapmaya imkan tanır. Bu nedenle Arduino'daki analog komutlar kullanılır.
 - Örnek: analogWrite (pin, görevsaykılı)

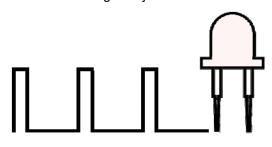

Arduino Uygulama 4: PWM Destekli Pin Kullanımı

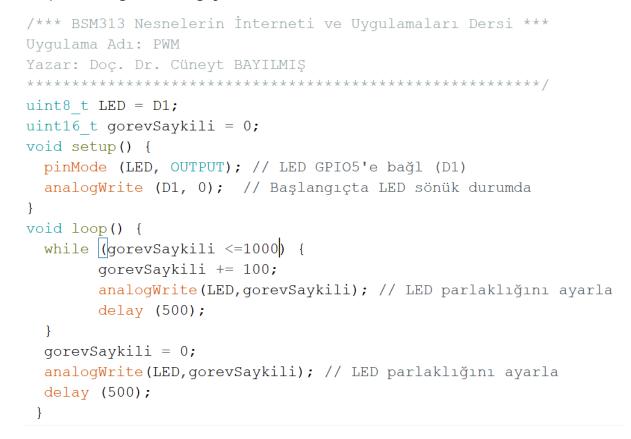
□ D1 PWM destekli uca bağlı LED'in parlaklığının değiştirilmesi.

Devre Bağlantı Şeması

Kaynak: https://www.electronicwings.com/

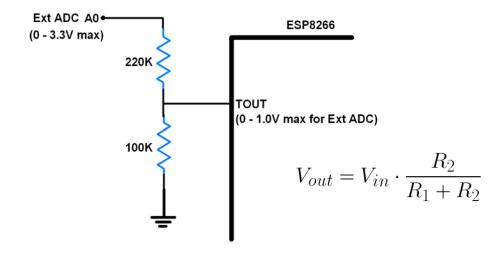
- Buton ile Led Kotrol Uygulamasında olduğu gibi LED'in parlaklığını bir buton ile arttırınız.
- 2 Blynk Led Kontrol Uygulama Föyünde buton yerine slider kullanarak yukarıdaki uygulamayı IoT uygulaması şeklinde gerçekleştiriniz.

NodeMCU Analog Pin ve Analog Dijital Dönüştürücü (ADC)

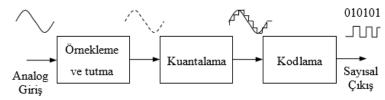
- ☐ Tek kanal (A0) ve 10 bit ADC'ye sahiptir ($2^{10} = 1024 \, \text{c\"o}z\ddot{\text{u}}n\ddot{\text{u}}rl\ddot{\text{u}}k$)
- ☐ Harici cihazlardan analog voltaj okumak için A0'ı kullanır.
- □ NodeMCU, ESP8266 Wi-Fi modülü üzerindeki ADC kanalı kullanır.
 - Bu nedenle, NodeMCU 3.3v ile çalışmasına karşın,
 ESP8266 ADC giriş pini voltaj aralığı dahili gerilim bölücü dirençler ile 0-1v aralığına çekilir.

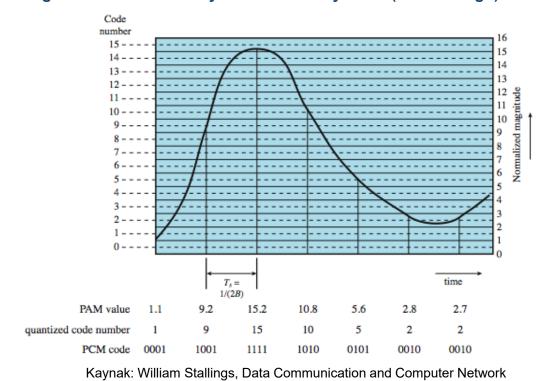

Analog Dijital Çevirici

- Ornekleme; analog bilgi sinyalin örneklenerek darbe dizisi haline dönüştürülür.
- ❷ Kuantalama; örnekleme aşamasında elde edilen her bir örnek değerin, önceden belirlenmiş seviyelerdeki değerlere yakınlaştırılma işlemidir.
- **S Kodlama**; her bir örnek değerin kuantalama seviyesinin bir binary dizisi (kod sözcüğü) ile kodlanmasıdır.

Analog Dijital Çevirici

- Analog girişi bulunmayan mikrodenetleyicilere harici ADC'ler bağlanabilir.
- □ ADC0804 piyasada yaygın olarak kullanılabilen bir 8 bitlik bir ADC'dir. 0-5 V aralığındaki analog sinyalleri ölçebilir. Daha hassas ölçümler için Vref referans sinyali düşürülerek bit başına düşen gerilim düşürülebilir.
- 8 bit olduğundan 256 durum (0-255) mevcuttur. Ölçüm aralığı (Ör: 0-5 V arası) bu 256 duruma bölünerek durum başına düşen voltaj bulunur.
- □ 5 V = 5000 mV 5000 / 256 = 19,5 mV düşmektedir.
- Bu değer, 5 V ölçüm aralığı olan 8 bitlik bir ADC için voltaj hassasiyeti olarak ifade edilir. Diğer bir ifade ile sistem ancak 19,5 mV'dan büyük değişiklikleri hisseder.

Analog Dijital Çevirici

V_{ref} Değeri ile Hassasiyet Değişimi

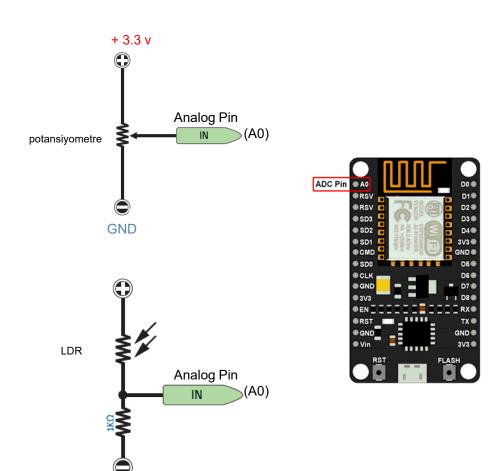
- □ ADC üzerinde bulunan V_{ref} değerine herhangi bir voltaj bağlanmazsa sistem otomatik olarak 0-5 V aralığını ölçer.
 - □ Diğer bir değişle, 0 durumu 0 V, 255 durumu ise 5 V
- □ Ancak piyasada bulunan birçok sensör çoğu zaman 0-1 V aralığında değerler üretmektedir. Bu durumda 1-5 V aralığı atıl durumda kalacak ve durumların 4/5 oranı kullanılmayacaktır.
- Bunu önlemek amacıyla V_{ref} değeri ayarlanarak tam ölçüm aralığı (*full scale*) elde edilebilir.
- □ V_{ref} = 1 V yapılırsa (*ya da bazı ADC'lerde* V_{ref} / 2 *şeklinde geçer* V_{ref} / 2 = 0,5 V *yapılırsa*), ölçüm aralığı 1000 mV olur ve 0-255 durumu (8 bit için) ile ifade edildiğinde 1000/256 = 3,9 mV değeri elde edilir.

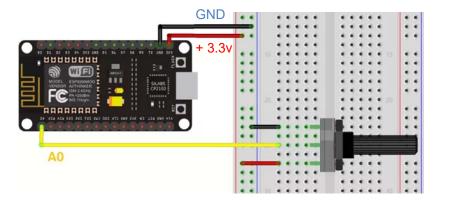

NodeMCU Analog Pin Kullanımı

Analog pin giriş bağlantı örneği.

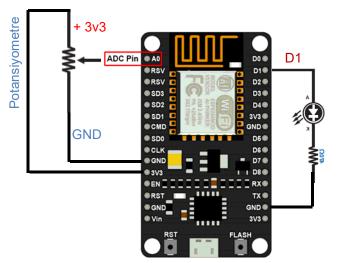

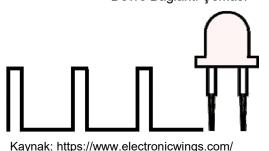

Arduino Uygulama 5: Dimmer Uygulaması

□ Analog girişe bağlı potansiyometre ile D1 PWM destekli uca bağlı LED'in parlaklığının değiştirilmesi.
 ▶ NodeMCU 10 bit (2¹⁰= 1024) ADC'ye sahip olduğundan

Devre Bağlantı Şeması

PWM frekansı yaklaşık 1000 Hz alınabilir.

```
uint8_t LED = D1;
uint16_t gorevSaykili;
void setup() {
  pinMode (LED, OUTPUT); // LED GPIO5'e bağl (D1)
  pinMode (A0, INPUT); // Potansiyometre analog 0 ucuna bağlı
  analogWrite (D1, 0); // Başlangıçta LED sönük durumda
}
void loop() {
  gorevSaykili=analogRead(A0); // Potansiyometrenin değerini oku
  if (gorevSaykili > 1023)
      gorevSaykili = 1023; // Periyot sınırlama
  analogWrite(LED,gorevSaykili); // LED parlaklığını ayarla
  delay (250);
}
```

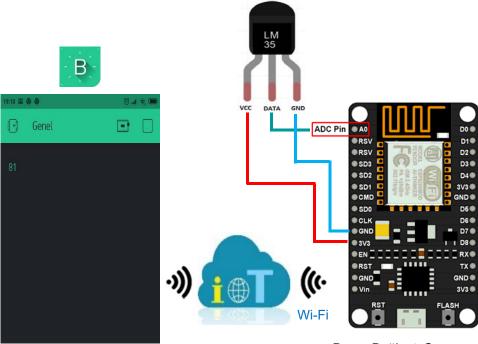

Blynk Led Kontrol Uygulama Föyünde buton yerine slider kullanarak yukarıdaki uygulamayı IoT uygulaması şeklinde gerçekleştiriniz.

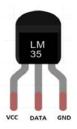

IoT Uygulama 2: Blynk IoT Mobil Bulut Platformu ile Sıcaklık Ölçümü

□ NodeMcu IoT cihazın, analog A0 ucuna bağlı bir LM35 sıcaklık sensöründen okunan değerin Blynk mobil IoT Bulut Platformu aracılığı ile gösterimi gerçekleştirilecektir.

Blynk IoT Mobil Devre Bağlantı Şeması

LM35 sıcaklık sensörü

- LM35, 3 bacaklı analog bir sıcaklık sensörüdür.
- -55 ile +150 derece arasındaki sıcaklıkları ölçebilir.
- > 1° C'lik sıcaklık artışında çıkışı 10 mv artar.
- Giriş gerilimi olarak 4v-20v arası çalışabilir.
- Örnek: LM35 sensörü 240 mV ölçüyorsa kaç derece ölçülmüştür.
 - 240 mV / 10 mV = 24° C
 - ➤ 10 bitlik ADC kullanılıyorsa 2¹⁰ = 1024 durum yapar.
 - Sıcaklık = Ölçülen Değer * $(\frac{Vref}{1024})$ / 10

Bulut Platform

IoT Uygulama 1'deki aynı kodu kullanarak, Blynk mobil uygulaması üzerinde sıcaklık değeri için Labeled Value göstergesi ekleyiniz ve analog uç olarak A0 seçiniz.

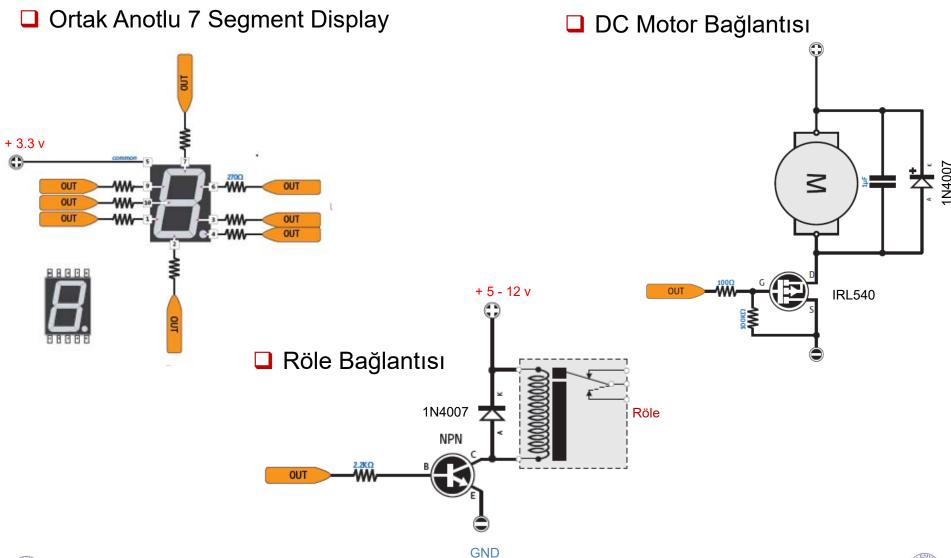
Okuduğunuz sıcaklık değeri gerçek ortam sıcaklık değerinden farklı ise sebepleri ne olabilir? Tartışınız.

Arduino - NodeMCU

Çevresel Eleman Bağlantı Örnekleri

Kaynaklar

❖ Temel Kaynaklar

■ Prof. Dr. Cüneyt BAYILMIŞ ve Prof. Dr. Kerem KÜÇÜK, "Nesnelerin İnternet'i: Teori ve Uygulamaları", Papatya Yayınevi, 2019.

* Diğer Kaynaklar

- Handson Technology, "ESP8266 NodeMCU WiFi Devkit", https://www.handsontec.com/pdf_learn/esp8266-V10.pdf
- ABC: Basic Connections The Essential Book for Makers by PighiXXX
- https://www.electronicwings.com/

